

Techniky evokace–reflexe pro podporu individualizace výuky na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Lucie Niebauerová Waloschková

Název školy, na níž autor působí: Škola Můj Projekt Mánesova – gymnázium, ZŠ a MŠ s.r.o.

II. Kontext:

Cílová skupina: 3. ročník

Předmět, v němž byla technika realizována: anglický jazyk

Další relevantní informace:

Aktivity jsou zaměřeny jak na vizuální, tak na auditivní žáky a je možné je využít předtím, než na daném bloku/tématu začnete společně pracovat, anebo zpětně na konci hodiny. Takový podklad slouží jak k přípravě bloku, tak k jeho evaluaci. Uvádím zde příklad tří aktivit: dvou vizuálních (Domeček a Květina) a jedné auditivní (Kostka).

Tyto aktivity dávají žákům rámec, ve kterém se mohou aktivně podílet na učebním procesu, být v něm autonomní, přebírat za něj odpovědnost a sami sledovat svůj posun na cestě k získávání nových dovedností v dané oblasti.

Učitel díky těmto aktivitám může individualizovat výuku, sbírá podklady pro hodnocení žáků v průběhu procesu učení.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis a postup využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Aktivita Domeček a Květina slouží pro mladší žáky, kteří se začínají teprve prvním rokem seznamovat s psanou podobou cizího jazyka. Žáci si pro tuto aktivitu sami obrázky navrhli. Doporučuji vždy pracovat s obrázky, které si žáci navrhnou sami. Tím za práci cítí a přebírají sami odpovědnost.

Na začátku / na konci hodiny/bloku dostanou žáci aktivitu **Domeček/Květina** (viz příloha 1). V kroužku na obrázku mají vždy název tématu. Dvnitř do domečku, do květiny zapisují vše, co si o tématu pamatují, co už umí. Vně píší ty věci, které se ještě chtějí dozvědět, naučit nebo o které by téma rádi ještě rozšířili (viz příloha 2).

Nechávám děti zpočátku pracovat samostatně, poté ve skupině porovnávat své obrázky a nakonec s touto aktivitou pracujeme v rámci celé třídy (viz příloha 3).

U aktivity **Kostka** – hra na jedno slovo (viz příloha 4 a 5 – audiozáznam) – pracujeme s dětmi v rámci celé třídy či skupiny žáků. Děti sedí v kruhu, učitel pojmenuje téma, přichystá kostku a hra může začít. Učitel posílá kostku prvnímu žákovi, který si o ni bez mluvení řekne (většinou pohledem, zamáváním). Žák dostává kostku a říká anglické slovo, které ho k tématu napadá..., posílá kostku dalšímu, kdo si o ni žádá. Žáci si mohou kostku posílat opakovaně mezi sebou tak, že jeden žák může kostku dostat i několikrát zpátky, pokud zná slovo k danému tématu. Cílem však je nepřerušit rytmus posílání kostky, který by měl být plynulý. Učitel může pozorovat (dělat si poznámky), kolik toho žáci o tématu vědí, kteří žáci odpovídají opakovaně, kdo si kostku nenechá poslat vůbec nebo se zapojí sám do hry.

Zdůvodnění postupu

V rámci výuky anglického jazyka jsem s žáky třetího ročníku hledala postupy, jak rychle a zajímavě ověřovat aktuální stav jejich slovní zásoby / gramatiky k jednotlivým tematickým blokům. Hledala jsem takové postupy, které pro ně budou přehledné a se kterými budeme moci dále pracovat a využívat jejich přesah v celém učebním procesu.

Jelikož úroveň jejich angličtiny se v rámci třídy pohybuje na škále od pre-A1 až po A2, potřebovala jsem najít nástroj k ověření jejich dovedností nejen pro reflexi na závěr učebního bloku, ale také před ním.

V této třídě mám mnoho žáků s poruchami v oblasti grafomotoriky, kteří preferují auditivní aktivity. Proto jsem zvolila jak aktivitu psanou, tak mluvenou.

Výsledkem těchto aktivit je individualizace výuky. Žáci navrhuji, kterým oblastem by se chtěli věnovat více, co by si chtěli k tématu zpracovat například v rámci projektu. Někteří žáci, kteří už dané oblasti rozumějí, nabídnou v rámci vrstevnického učení – peer-teaching – její vysvětlení.

Reflexe učitele

Žáci začali přirozeně přemýšlet nad tématem, začali se rozvzpomínat na dovednosti, které k němu již znají, a postupně si začali sami hledat oblasti, které by se k tématu chtěli dozvědět. Zpočátku, když pro ně tyto aktivity byly nové, opisovali jeden od druhého a oblasti dalšího vzdělávání si nevybírali podle sebe, ale snažili se třídu ohromit nebo vyvést ostatní spolužáky / učitele z míry.

Postupem času, když si mohli ověřit, že je nikdo za jejich odpovědi nesoudí, že slouží k tomu, abychom si nastavili nebo zhodnotili obsah daného tématu tak, abychom z toho my sami měli největší užitek, začali se v aktivitách chovat přirozeně.

Do budoucna bych ráda tyto aktivity ještě více využila také pro vrstevnické učení, které se v tuto chvíli začalo samo spontánně od těchto činností odvíjet.

Příklad vrstevnického učení na základě aktivity Domeček v rámci 3. ročníku: Ben si při práci s aktivitou Domeček napsal mimo něj, že by se chtěl ještě naučit používat sloveso být v minulém a budoucím čase. Ve skupině pak řekl, že by rád uměl anglicky říct, co bylo včera a co bude třeba zítra.

Vendy, jeho spolužačka, už minulý čas slovesa „být“ umí. Sama se přihlásila, že by žákům tuto gramatiku ráda vysvětlila.

Třída souhlasila, a tak si na příští hodinu Vendy připravila své aktivity a vysvětlení slovesa „být“ v minulém čase.

Ve čtvrtém ročníku se chci s žáky posunout od těchto aktivit k tvoření vlastních mentálních map přímo v anglickém jazyce, které budou reflektovat jejich osobní posun v procesu učení.

Reflexe žáků

Žáci postupně začali přebírat odpovědnost za svůj proces učení. Naučili se najít oblasti, které je v daném tématu mohou bavit a těm se věnovat i ve volném čase. Odpovědnost za proces učení se přenesla také na žáky samotné.

Dokázali na základě těchto aktivit objektivněji posoudit svůj posun, odhadnout své schopnosti a podle nich si také nastavit adekvátní vzdělávací cíle.

Doporučení při využití v praxi

Pro zavedení postupu je důležité, aby se v něm žáci cítili bezpečně a aby se na jeho zavádění podíleli. Žáci mohou spolu s učitelem vymýšlet obrázky, do kterých budou zapisovat. Mohou se podílet na pravidlech pro aktivitu Kostka. Tím si postup přivlastní a přeberou za něj vlastní odpovědnost.

Pokud se tento postup zavádí ve třídě direktivně a učitel komentuje/posuzuje výsledky jednotlivých žáků z pozice autority, stává se, že žáci si své odpovědi před spolužáky začnou skrývat, budou se posmívat slabším spolužákům, nebudou se chtít do aktivit zapojit ze strachu ze srovnávání a posuzování. Zmizí rovněž přesah aktivit směrem k individualizaci učení či vrstevnickému učení.

Velmi lehce se tyto aktivity dají zaměnit za „písemku“ nebo „zkoušení“.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení:

Příloha 1: Obrázek – aktivity Domeček, Květina

Příloha 2: Vyplněné obrázky domečku a květiny po individuální a skupinové práci na různá témata v rámci jedné třídy

Příloha 3: Práce dětí – individuální práce s obrázkem a práce ve skupině

Příloha 4: Aktivita Kostka (audio)

Příloha 5: Aktivita Kostka (audio)

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

